

LO GERONÉS

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	1	pessefa	trimestre
Fora	1'25	id.	id.
Extranger.. ..	1'50	id.	id.
Un número, 10 céntims			

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte, 22 de Setembre de 1894.

Núm. 25.

SECCIÓ GENERAL

PERFILLS

Formalment; si no ho toquéssem no ho créuríem.

Es tanta l'afició per anar á votar que n'hi ha prou ab dir — «Avuy son les eleccions» — pera que ningú se pugui estar quiet á casa. La fallera del votar arriba al punt que hi ha pobles ahont vota tothom, fins lo senyor Rector: ningú te cap destorb, ni está malalt, ni viatja. Los pagesos, sobre tot, fan unes caminades de boig; ni 'l jovent camina ab més dalit per anar á balles.

Y si no, vegiu: Quants electors dirían que no han votat á Vilahur? un: y á San Joan de Mollet? dos: y á Albons? tres: y á l'Armantera? quatre: y á Vilademant? y á San Mori? cinch: y á Jafre, á Colomé, á Garrigoles? sis: y á Celrà? set: etc. etc. Sería 'l quiento de may acabar.

Y pensar qu'hi ha mal-parlats qu'encara asseguran qu'aquestos no han votat perque son morts! Nó: en aquests pobles no 's mor niagú. Los que no han votat son alguns mal-génits, que per tot se 'n troban, que basta que tothom fassi una cosa per ells fer la contraria: si no, creguin, també baurien votat.

Y aquesta vegada molt més. Los candidats eran tant simpáticos ó tant antipáticos á la gent que hi ha pobles que 'ls uns no han tingut cap vot y 'ls altres los han arremassat tots. Més concordia y armonía, ni á Amer y Llagostera en aquells temps de felissa recordació. Fins á Albons, ahont poch ha anavan á tiros, are van tots de braset, com En Robert y En Quintana, y fins á La Escala los federales no han fet cap cas dels acorts del Comité y 's disputavan per arrijarhi primer á votar als quintanistes.

Per cert que La Escala es ja quasi l'única població gran del districte electoral de Gerona que s'ha posat al nivell del modern progrés polítich del poble. Les altres com Amer, Llagostera, Cassá, Banyoles, Gerona, etc. etc., cada die van més per mal camí. Are qu'ab lo sufragi universal pot anar á votar quasi tothom, are es quan la gent hi va méns. A Gerona, ab tot y haverhi tanta gent que viu de la política, lo nombre dels votants no ha arriyat al trenta nou per cent dels electors inscrits en les llistes del cens. Al contrari, en les pobles de pagés l'estima y l'afició á fer us dels drets polítichs va crexent d'un modo qu'espanta. De seguir aixís haurém de dir que l'educació política ha cambiat lo seu centre de gravetat: de les ciutats y viles s'haurá traslladat als poblets petits, ahont la gent viu aislada y no llegeix cap diari. Está vist qu'Espanya té d'esser sempre 'l país dels vice-versas.

De totes maneres, consti que no es veritat lo que pretenen alguns diaris que volen passar per formals, y que fins surten á Madrid, quan asseguran que 'ls electors se retrauen cada die més d'anar á votar. Axó podrá esser veritat á Madrid, á Gerona y fins á Llagostera y á Amer; pero no ho es en los pobles petits, en los pobles de pagés, com Vilahur, S. Joan de Mollet, Colomé, Jafre, etc. etc. Si aquestos diaris se fixessin en alguna cosa més que en lo que passa en la vila y Cort, si consideressen com espanyols als pagesos, se convencerien desseguida dels grans progressos que fá á Espanya l'educació política entre les *classés rurals* y se quedarien espavordits de veure lo que saben y aprenen sense llegir may cap periódich.

Per si algú no ho vol creure, datos cantan.

Poblacions del districte de Gerona ahont han votat més del noranta per cent dels electors; San Joan de Mollet, Vilahur, Armentera, Celrà, Albons, Jafre, Colomé, Sarriá, Vilademant, Canet d'Adri, San Mori, San Vicens de Camós, La Escala, Bordiis, Garrigoles, Ventalló, Flassá, Llambilles. Total 18.

Més del vuytanta per cent: Bescanó, Vérges, Palol de Rebardit, San Juliá de Ramis, Madremanya, Sans y Medinyá. Total 7.

Més del setanta per cent: Porqueres, Santa Eugenia, Vilademuls y Sant Andreu del Terri. Total 4.

Més del sexanta per cent: Vilabarcix, Viladesens, Salt, Cerviá, San Gregori, Fontcuberta, San Martí de Llémana y Cornellá. Total 8.

Més del cinquanta per cent: Palau Sacosta, Juyá, Esponellá, San Daniel, Banyoles, Llagostera, Amer, Vilopriu y San Jordi. Total 9.

Més del quaranta per cent: Belcayre, Cassá, Quart, Campilonch y Bascara. Total 5.

Més de treinta per cent: Fornells, Ayguaviva, Gerona y Serinyá. Total 4.

Ménos del trenta per cent: cap.

Després d'aquesta demostració tant contundent, qu'estém segurs se podría repetir y confirmar estudiant la generalitat dels distictes d'Espanya, som d'opinió que 'ls periódichs á que 'ns referim retirarán avergonyits les seues infundades afirmacions y, estudiant millor l'assump-to, se dedicarán á esbrinar quines conseqüencies pot dur pera 'l pervindre aquest nou modo d'esser de l'educació política á Espanya y quines estranyes causes han pogut produhir tant extraordinari y admirabilíssim resultat. Als cacichs d'aquí no l'atribuim: no tindrian prou espalles, pera tanta càrrega.

Y.

REPTALL

Dies enrera vaig llegir en un periódich, ab veritable escándol, que 'ls mestres de primeres lletres d'Espanya, acreditan al present la friolera de nou milions de pessetes. Ab saber quin es lo migrat sou de l'immensa majoria d'aquestos modestos funcionaris, n'hi ha prou pera ferse càrrech de lo qu'aytal falta de pago representa pera aquestos marres de l'ensenyansa pública y de nostra desbaillada administració. Sinó 'ls dos terços, la meytat al menys de les escoles espanyoles tenen una dotació que no passa de 850 pessetes anyals y fins tractantse d'una quantitat tant insignificant, al pobre mestre, quan se tracta de cubrir les atencions municipals, se li sol adjudicar lo paper de l'*último mono*.

Es molt significatiu que de les tres úniques provincies qu'están al corrent de pagos ab los professors de primeres lletres, dos pertanyin á les Vascongades. Ni Vizcaya, ni Guipúzcoa deuen un céntim per aquest concepte. Aytal resultat será degut al régimen autonómich administratiu de que gosant? Lo cas val la pena d'estudiarse.

Sens dubte, l'estat dels mestres d'estudi no era encare prou precari, puig per més que de moment no cobravan, podían no obstant tenir l'esperança d'ascendir y millorar de destino, quan s'ha ocorregut al poder central dictar una resolució que tira á arrancarlos hi aquesta darre- ra esperança. Efectivament, d'un Real Decret aprobant lo reglament pera la provisió d'escoles de primera ensenyansa, resulta qu'en endevant les millors plaçes del torn d'oposició, ó sien les escoles dotades ab 2,000 pessetes ó més, se provehirán celebrantse oposicions á Madrid tots los anys, en les épocas que farà saber la Direcció general del ram.

Basta fer constar aquesta disposició centralizadora pera compendre los grandíssims perjudicis que 's causan á la classe, y los sérios perills qu'enclou pera algunes regions de la Península.

A tot mestre, que reunexi bones condicions, que desitji millorar de sort, optant á alguna d'aquestes escoles superiors; nó es imposarli un quantió sacrifici l'obligarlo á fer un viatge á Madrid, que sempre te de resultarli molt car? Quants y quants mestres de mérit, víctimes d'aquestos sous mesquins y mal pagats, no 's veuran en la precisió de renunciar als beneficis d'unes honroses oposicions, per falta d'elements pera anar á Madrid y estarse en aquella vila lo temps necessari!... Al contrari quin camí més plá pera 'ls que viuen arrimats á la influencia oficial! No pecará segurament de maliciós lo qui desde are nodrexí la sospita de que les millors plaçes del ram, se les emportarán amichs y protegits dels personatges influents. Axí acabarà de desaparixer fins l'agulló de l'estímul, qu'era

en aquesta solerta classe un bon incitant y un gran consol.

D'altre banda, regions com la catalana, ahont lo llenguatge del poble no es lo castellá, se poblaran de mestres de primeres lletres que no conixerán ni poch ni molt l'idioma del país, per quin motiu haurán d'esser ben escassos los fruyts qu'obtingan ab sos esforços. La pedagogia moderna regoneix la necessitat de que l'ensenyansa, y sobre tot la dels primers rudiments, se dongui en lo llenguatge natural dels tendres dexeples; si 's vol privar qu'aquestos aprengan paraules sense sentit com los papagalls, ó que passin la pena negra pera traduir lo que no entenen, possehint antipatia invencible envers l'escola y sortint d'ella les més de les vegades tant ignorants com lo die qu'hi varen entrar.

D'aquesta manera los matexos propósitos de que tots los espanyols arriyin á parlar regularment ó á entendre per lo menys lo castellá, estará en meliors condicions de bé obtindre's qualsevol mestre que conegui la llengua natural de sos dexeples, que no cap altre, per ilustrat que sia, que no puga disposar d'aquest medi segur de difusió. Lo mestre catalá, exercint son ministeri á Catalunya, ha de traure sempre ab més facilitat y promptitut mellors fruyts de l'ensenyansa de l'idioma dit nacional, que 'l mestre castellá que comensa per no entendres poch ni molt ab sos tendres dexeples, y per aquest motiu te de lluytar ab tot genre de dificultats.

Axi que, l'última disposició del govern referent á la provisió d'escoles, si ha d'afavorir als professors no catalans, produhirá aquí resultats contraproduhents per lo que toca á l'ensenyansa del castellá y produhirá efectes funestos en orde á l'ensenyansa en general, á menys qu'als professors destinats á Catalunya se 'ls exigessa lo coneixement del idioma del país, com deuria ferse, cumplint ab los bons principis de la ciencia pedagógica, conforme ab los dictats del sentit comú.

J. ROCA Y ROCA.

(De La Vanguardia.)

MAL ANAR NO POT DURAR

Lo sistema de govern que tenen els castellans ab tot y sos inconvenients, ab tot y les mortificacions y perjudicis que ocasiona á n'els pobles qu'han de soportarlo, té una compensació: la de que, com ab ell no pot ser de cap de les maneres que les coses vagin dretes, un hom no pert may les esperansas de veure sortir del mateix mal el remey.

En vá se 'ls ha dit y se 'ls diu en tots els tons fregant-loshi pel ulls les numeroses ensenyansas de l'història, que llurs procediments d'absorció y predomini son contraproduhents y que ab ells no 's va en lloch, com no sia á rompre 'l lligam que tant desconsideradament extrenyen; en vá se 'ls demostra que 'ls resultats no poden menys de ser fatals pera aquexa ditxosa *unidad nacional* que tant invocan, ells se fan el suech y continúan manífassejant de tort en boig l'Estat Espanyol, aquest Estat que han montat á la castellana, y que no més ells usufructúan, ab excepció d'algunes engrunes que dexen pels gitanos de les demés regions qu'ab llur egoisme 'ls fan esqueneta.

Així aném bé nosaltes, pensan ells, y es cert; puig els catalans anys ha que ballém ab la més lletja. No hi ha més que fer un estudi comparatiu del lloch de naxensa dels empleats que en tots els rams de l'administració cobran del Estat, per veure quants poch n'hi ha de la nostra terra, y lo pitjor no es que cobrin ells, sinó que manin, que si de cobrar ne saben molt, lo qu'és de governar... *véase la clase!*

Pero qui es en terra júdica y qui es á la mar. navega, dihuen els mariners. Veurém si durará gayre aixó!

Quan el comte d'Aranda proposava á en Carles III la transformació del govern d'América en una mena de principats semi independents, lligats ab Espanya tant sols per la sanch real dels prínceps que devien governarlos, y per certes mútues concessions comercials y polítiques qu'hau-

rián fet d'aquells immensos payssos uns estats autònoms pel estil del Canadà; quan aquell previsor home d'estat, allisonat pel exemple de lo qu' havia succehit a Inglaterra ab els Estats Units, aconcellava concedir una part per no perdre'l tot; poch pensaven els que 's van oposar a que 'l rey seguís tan sabi concell que no passarian gayres anys sense que aquelles prediccions se realisessin, y com a resultat immediat se trovés el comerç espanyol desterrat d'allí per molt temps, donant lloch a que 'ls habitants s' anessin acostumant als productes que 'ls estrangers s' acuytaven a portarli. Poch s' ho creyan ells que s' emancipessin tant aviat les colonies, si es que, cegats per la personal y egoista-cobdicia que caracterisa als explotadors, cobdicia de que tantes mostres ens donan encare molts empleats d' Ultramar, no pensaren que la qüestió per ells era anarse aprofitant dels abusos del sistema colonial, mal que després s' ho emportés tot la trampa.

Y la trampa s' ho va emportar, com se n' endurá les Antilles el dia menys pensat, y les Filipines també...

Del llevat que fermenta a Cuba no cal parlarne, puig prou el veu tothom pujar, com concix tothom la rahó que tenen els cubans de queixarse (1); y en quant a les Filipines, aquelles extenses y riquíssimes illes, qui sab per hont vindrá l' espetech?

Veig tot sovint passejarse per Barcelona colles de joves de faccions deprimides, pòmuls prominents y color d' arám, més ab uns ulls enérgichs y vius que denotan voluntat é intel·ligencia. Parlan a voltes un castellà acantarellat, a voltes una llengua que no entench. Qui són?... Són el planter de l' independència Filipina, són joves que estudian aquí, que venen a aplegarhi idees. Y quan tornin allí nets de clatell, y vegin del modo que malmena a llur pàtria la metròpoli, què farán? Com altres japonesos, voldrán regenerarla; toparán ab els abusos y les trabes de la estúpida administració que 's espota infuamant, y ó bé las treccarán tots sols, ó bé ab ajuda d' altri, tal volta ab la de aquets mateixos japonesos de qui parlàvan.

Aquí a Espanya ja s' venen 's preven aixó, pero 'ls que sense conciencia y sense patriotisme van tan a gusto en el machito, no volen sapiguern res de posarli remey. Per aixó 'ls homes pensats esperan d' un moment al altre lo terrabastall, la *debacle final*...

Y quan aquesta arribi, què farém 'ls catalans? dirán molts, perque ab tot aixó, si bé es clar que una de les més perjudicades serà Catalunya, com ho farà aquesta per liurársen, sentli com li es, avuy per avuy, impossible desembarcar d' aquest bastiment que se 'n va a pico...

Quan els continuats desacerts dels governants hagin portat l' Estat a la ruina; quan entre ells y la constant propaganda dels catalanistes hagin obert els ulls els incautes catalans que encare els tenen tancats; quan haguém fet bona provisió de llevor, y el terror estigui assahonat y llaurat, no tinguéu por, tart ó dejorn una ventada ó altre, mal sigui un vent de tempesta, portará la llevor al solch preparat pera rébre-la.

La Hungría 's va axecar en 1848, després de clamar y reclamar molts anys contra 'ls abusos dels austriachs: fón vensuda, ses institucions foren abolides, sos fills empresonats ó morts ó fugitius, els patriotes sense esperansa. No obstant, poch anys després, quan menys podian créurho, un fet exterior, la preponderancia que anava adquirint la Prussia, obligá a en Francesch Joseph a restituhir a Hungría ses llibertats, y en 1867 se trobá aquesta en un peu de perfecta igualtat ab l' Austria.

En lo que va de sigle hem vist la Grecia y 'ls Primpicipats Danubians, que vivían tiranisats y esclavisats per Turquia, anar poch a poch afluixant llurs lligams, fins al punt de que avuy ja són independents, si bé no tots de nom, tots ells de fet. Y aquests lligams no 'ls ha afluixat tant sols l' esforç dels sérvs, rumans, búlgars, etc., massa débils per sí sols pera lluytar ab el poderós Imperi Otomá, sino la pressió de fora, les mil y una complicacions de la política europea.

Vol dir, donchs, qu' hem d' anar treballant, llaurant la terra, obrintri 'ls solchs que han de rébre la llevor, y si la

(1) El bon govern de les colonies es cosa que s' ho passen de pares a fills. Llegéxine sinó aquests párrafos d' una carta del comte d' Aranda al de Floridablanca: «Ya sabe V. E. como pienso sobre nuestra América. Si nos aborrecen no me admira según los hemos tratado, si no la bondad de los soberanos, las sanguijuelas que han ido sin número...»

Y respecte al modo que de tractar les qüestions ultramarines tenen els governants de la Cort, també s' veu que ja vé de lluny l' aygua del portell, com pot jutjarse per lo que li contestava, entre altres coses, en Floridablanca, allavors primer ministre: «El remedio de la América es más para deseado que para conseguido. Por más que chillen los indios y los que han estado allá, crea V. E. que nuestras Indias están mejor ahora que nunca, y que sus grandes desórdenes son tan añeños, arraigados y universales, que no pueden evitarse en un siglo de buen gobierno, etc...»

Qui no diria al llegir que estan mejor que nunca, que es en Sagasta qui ho escriu? Y qui, en alló de *grandes desórdenes tan añeños que no pueden evitarse*, no creuria sentir a en Cánovas no fá gayre, quan deya: què le vamos a hacer?...

gent d' aquella regió que avuy té, ben mal adquirida per cert, l' hegemonia d' Espanya, no 'ns dexa treballar tranquilament, y se oposa a que pels naturals y pacífichs medis poguem sembrar avuy y collir demà els desitjats fruits de la regeneració y autonomia de Catalunya, tant se vall no mancará algun día una llevantada que sembri per nosaltres.

A. SUÑOL.

(De La Costa de Llevant.)

CRÓNICA

EXTRANGER

Les declaracions de Mr. Crispi á Nápois, cridan l' atenció general per lo inesperades y per sa significació: tot es inquirir lo pensament a qu' han pogut obehir, com mostrant desconfiansa de donalshi lo sentit natural y recte, de retorn als vells principis fonamentals de la societat, pera combatre l' invasió del individualisme descregut y del sensualisme egoista qu' ha produhit les exageracions anarquistes y los perills qu' arriu amenassan l' ordre social. Sia 'l que 's vulga, les paraules del primer ministre del rey Humbert indican en nova derrota empresa per la política italiana en sa conducta interior, quins resultats de moment y fins que 's traduhixin en fets no 's poden preveure.

Los exércits francesos y alemanys han estat de maniobres, pero maniobres de debó, y no fochs d' artifici y pasceigs militars com fem nosaltres y que a ningú interessan, servint solament pera satisfer la vanitat dels que volen jugar a generals, sense soldats. Allí s' han fet probes de telegrafia de campanya, de globos exploradors, de concentració de grans masses, etc. etc. Un detall es de notar, les presons de soldats fetes a Alemanya per motiu d' haver aparegut pasquins anarquistes en un poblet ahont era l' Emperador.

Ahont se barallan de debó es a Assia. Los xinos han suferit per terra una gran derrota, ó mellor un veritable desastre, ab la pèrdua de Ping-Yang son quartel general, tenint més de 3,000 baixos entre morts y ferits y passant los presoners de 14,500. Les baixes dels japonesos foren relativament petites. Se suposa qu' ab aquesta victòria los japonesos han quedat amos de tota la Corea y estant a cavall sobre la frontera xina. Per mar, los resultats de la guerra no semblan tant deceissius. En un combat entre los dues esquadres belligerents l' una y l' altre han rebut molt, haventse de retirar los japonesos sens haver conseguit privar als xinos de desembarcar les tropes que portavan. De tots modos les forces d' abdues nacions son encare moltes y lo terme de la guerra s' ovira llunyá. Cada die es major lo nombre de barcos qu' allí envian les nacions europees: are, hi marxa l' esquadra russa del mediterrrá aumentada ab alguns creuhers.

La Sagrada Congregació de Bisbes y Regulars per orde del Papa ha dirigit als Ordinaris y Superiors d' ordres religiosos d' Italia una notabilíssima Carta-Circular, senyalant los abusos introduhits en la predicació y donant regles pera estirparlos. Tota la Circular respira zel apostòlich y se pot concretar en que lo fi de la predicació no deu ésser altre que 'l bé de les ànimes. Perxó recomana principalment que 'ls predicadors no tingan altre mira en sos sermons que 'l profit dels oyents, acomodantse a l' intelligencia del comú del poble. Recomané aquesta circular als predicadors catalans perque reflexionin sobre ses ensenyansas y pensin bé si no seria més profitós pel comú dels oyents, fer los sermons en catalá; encare que lluhisen ells un xich ménos.

ESpanya

A San Sebastián s' inaugura ab gran entussiasmé y solemnitat la estàtua de l' almirall Oquendo, no haventhi pogut assistir la esquadra perque hi havia un xich, xich de tràmpl y l' ministre l' enviá a Passajes perque no 's fes mal bé: sols dos creuhers quedaren a San Sebastián, los qui ignorem per quina causa tampoch pogueren fer salves. Res, que la nostra marina no serveix més que per algun passeig d' en tant en tant y prou. Respecte als milions qu' ha costat y costa ja se 'n enterarán les Corts quan al govern li vindrá bé d' enviarsi 'ls comptes que 's varen demanar la legislatura passada.

Los republicans francesos poden respirar ab tranquil·litat. Son rey llegitim D. Franciscó de Borbón y Castellví se contenta ab lo títol de Duch d' Anjou y ab la efectivitat de general espanyol y ha promés no fer res contra les institucions vigents tant a França com a Espanya. Aixó sí; si may los francesos lo necessitan, ja ho saben, no tenen de fer més que venirlo a buscar y sentarlo en lo trono; ell per la seua part creu que ja están bé. Es un representant de la llegitimtat com potser no se 'n havia vist un altre; no fa de l' ofici.

Qui s' ho pren de debó es lo nostre ministre d' Hisenda. Are s' entreté no res menys qu' a preparar un empréstit de 5,00 milions de pessetes. Sobre ses condicions corren notícies molt aventurades. L' únich positiu y qu' alguna cosa significa es la baixa dels cambis ab França y l' alsa del paper de l' Estat. Es estrany, precisament quant tenim d' enmatllevar es quant creix lo nostre crèdit. Vaja que 'ls que 's pensaven que l' únich hisendista del partit liberal era En Gamazo s' han ben equivocat; ell no va saber fer més que espremer al contribuent y prometre economies, sense ferne; pero N' Amós Salvador no promet res, consent l' augment de gastos y ab tot y axó te crèdit, fa baixar los cambis y li dexan diners. Quina sort la d' En Sagasta, may li falta un parent axerit per un apuro.

Ha cridat l' atenció y ab motiu lo discurs del Fiscal del Suprém en la funció d' obertura dels Tribunals. L' estat de l' administració de justicia a Espanya exposat per aquest alt funcionari, al qui no 's pot negar qu' está en situació de poderlo apreciar, es llástimós. Dels jutges municipals y dels de primera instancia ne diu coses qu' esgarrifan y del Jurat, d' aquesta institució entre nosaltres moderníssima, no ho vulguin saber; lo critica en sa constitució, en ses funcions y en sos veredictes. Lo pitjor es que l' opinió pública que coincideix ab ses apreciacions, les fa extensives, ademés, a les Audiencias y fins al mateix Tribunal Suprém, que 'l veu influir per la polí-

tica y sotsmés dócilment al poder executiu, considerantlo en la majoria dels casos com un instrument de l' oligarquia governant.

La desgracia nostra no está en no conéixer les coses sino en que no hi ha ningú que 'ls hi vulgui posar remey. Es a dir, are potser haurém de fer alguna excepció; sembla qu' En Sagasta ha dit que vol pendre providencias pera moralisar als empleats, sobre tot als provincials y municipals. A nosaltres nos sembla que té molta rahó un diari que diu que per axó no 's te de trencar gayre l' cap y que res ne traurá de fer lleys y donar ordres; envian a casa seua als que no meresquin confiança n' hi hauria prou y feria més bona feyna. Desenganyis; mentres en les Corporacions provincials y municipals los empleats sigan permanents y los diputats y regidors passavolants, sempre aquells serán los amos y ferán lo que 'ls hi donará la gana. Y a més, que tampoch tota la culpa s' ha de donar als empleats, sino qu' alguna part y no poca ne correspon als que 'ls nombran y als que 'ls sostenen. Perventura 'ls empleats deuen son cárrech a sos conexements, a sos serveys, a sa probitat? Nó, la generalitat d' ells lo deuen a la protecció de persones influents y aquestos son los que 'ls sostenen. Lo sistema s' ho porta aixís. Avans n' hi havia dos jogues, que pujavan y baixavan segons lo partit qu' ocupava l' poder: are, no n' hi ha més qu' una juga y per lo mateix hi han de cabre tots. Aquesta ha sigut la conseqüencia de la teoria del torn pacífich dels partits: que n' hi hagi per tots y l' contribuent que pagui.

Lo qui voldria arreglarlo es En Silvela, pero per are y tant nos haurém d' esperar perque En Cánovas no 's convegi y no vol presindir d' En Romero de modo que sí, com assegura En Veridicus en *Las Provincias*, En Martínez Campos es d' opinió que 'ls conservadors no poden ésser poder fins que s' unixin tots altre vegada, la cosa va llarga y tenim Sagasta per molts dies, ab crisis y sense crisis. Aquest es lo convenciment del gefe del govern que s' ocupa de preparar la próxima legislatura, suposant que, pera facilitar la tasca de les Corts y l' aprobació dels pressupòsits, prescindirà de les qüestions que més gresea poden moure retirant lo tractat ab Alemanya y l' article sobre Navarra.

CATALUNYA

Los tesis que 's descurontllarán en lo Congrès Catòlich de Tarragona, que ha d' obrirse lo die 16 d' Octubre pròxim, són los següents:

Discurs del Sr. Comte del Assalto, baró de les Quatre Torres: «Los drets imprescriptibles del Pontífice Romá a la soberania temporal, necessaria pera sa independéncia, són drets de tots los catòlics; mentres no s' atengan les reclamacions del Sant Pare, no han de cessar les protestes de sos fills.»

Discurs de mossen Jaume Collell, canonge de Vich: «Impuls donat per lo doctor don Jaume Balme als moderns estudis sociològichs.»

Discurs del doctor don Faustí Alvarez del Manzano, catedràch de dret en la Universitat Central: «Debers del Estat Catòlich envers la Iglesia y dificultats que troba la d' Espanya en l' exercici de la independéncia de que déu gosar, segons l' últim Concordat.»

Discurs del senyor Marqués de Valle Ameng, catedràch de la Universitat de Saragossa: «Dret de propietat de la Iglesia y son estat actual, després de les vicissituds per que han passat los bens eclesiàstichs a Espanya.»

Discurs del senyor don Antoni Balcells Suelves, Magistrat de la Metropolitana de Tarragona: «Utilitat dels círcols catòlics d' obrers.»

Discurs del doctor don Eduart Sanz y Escartin, bibliotecari del Senat é individú de la Real Academia de ciencias morals y polítiques: «Necessitat de que la agremiació de les classes obreres estiga basada en la religió catòlica, pera contrarrestar la propaganda del socialisme y anarquisme.»

Discurs de don Antoni J. Pou y Ordinas, catedràch de la Universitat de Barcelona: «No es possible lo dret separat de la moral, ni la moral sens religió.»

Discurs del senyor don Joseph Brugalat, Ardiaca de la Seu de Lleyda: «L' Arquebisbe don Antoni Agustín considerat com romanista y canonista.»

Discurs del Excm. Senyor don Manuel Durán y Bas, Senador del Regne: «Necessaria influencia de la filosofia cristiana en los Códichs penals y en les institucions penitenciaries de nostres dies.»

Discurs de don Celestí Ribera, Canonge de Barcelona: «Causes qu' engendran lo socialisme y anarquisme y son antidoto en la doctrina catòlica.»

Discurs del Senyor don Antoni M. Oms, Penitencier de la nostra Seu: «Ideal de la familia cristiana en la práctica de la vida.»

Discurs del doctor don Joseph Escrig de Olóriz: «Lo Pontíficat ha salvat als pobles cristians en les grans crisis de la historia.»

En la funció d' obertura predicará lo doctor Morgades, bisbe de Vich y en la missa de conclusió altre dels Prelats assistents al Congrès.

A Barcelona se celebrá un *meeting* presidit per l' ex-ministre Sr. Carvajal en favor del lliure cultiu del tabaco, com un medi d' afavorir la nostra abatuda agricultura. Lo propòsit es lloable, pero encare seria millor que 's busqués lo medi de que 'ls pagesos no haguessen de vendre lo poch blat qu' han collit a dotze pessetes la quarta.

NOTICIES

Oficials.

Butlletí oficial del die 17 de Setembre.—Circular de la Diputació Provincial fent saber als Ajuntaments que se dona l' plasso de tres dies pera 'l pago del contingent del primer trimestre de 1894-95, passats los quins se procedirà al cobro per la via d' apremi.

Butlletí oficial del die 19 de Setembre.—Se convoca la Diputació provincial a sessió extraordinaria pera l' die 23 d' aquest mes y següents, al objecte de tractar los assumptos que 's detallan.

Gazeta del die 18 de Setembre.—R. D. del Ministeri de Foment de fetxa 16 d' aquest mes, reformant de sol a l' rel la segona ensenyansa, que durará sis anys, se dividex en dos periodos denominats d' estudis Generals y d' estudis Preparatoris, y fixantse en deu anys complerts

etat per l'ingrés, los llibres de text y el nombre de cate-

-Ajuntament.—(Sessió de segona convocatoria del die 19 de Setembre.)—Presidida per l' Alcalde y ab assistència de nou regidors s' obri la sessió llegintse l' acta de la antecendent que fou aprobada y firmada.

Se prengueren los següents acorts: Fer adorns nous á un dels cotxes funerarís de luxo ab subjecció al pressuposit de 750 pessetes.

Comprar dos carros de palla á 10 rals lo quintá, y que s' estudie la quantitat anyal que s' necessita al objecte d' adquirirla d' un cop per subasta.

Que s' procuri buscar lo medi de distribuir millor la vigilancia diurna y nocturna, augmentant aquella y disminuint l' última si fos necessari.

Se ns ha dit que á Vilademuls se han venut una antiqa y rica custodia, no sabem ab quin fi. ¿Quán acabarán aquestos abusos? Procurarém adquirir més datos.

—Hem rebut la visita de los següents periódichs: La Unión Gallega de La Corunya, El Fuerista de San Sebastian, La Voz Manresa de Manresa y La Granolaria de Granollers. Agrahim lo envió y dexém establert lo cambi.

—L' Ajuntament d' Olot ha nomenat una Comissió pera que, fentse cárrech de la petició de varis vehíns de dita vila, practiqui les gestions necessaries en benefici del comú, contra les informalitats del padró de cédules d' aquella població. Lo Administrador que té allí l' Empresa Arrendataria ha presentat la dimissió de son cárrech. La mateixa Empresa ha dexat cessants á l' Administrador y á un altre empleat deis que tenia á Figueres.

A Girona lo dijous va esser presentat lo padró á la Delegació d' Hisenda. Suposém que l' Sr. Delegat en virtut de les reclamacions presentades ordenará sa exposició al públich ja que, com tothou sab, no ha sigut esposat.

—Dilluns 24 es la festa de Sta. Coloma de Farnés. Nostre corresponal nos escriu que promet esser molt lluhida y que ls forasters, com de costum, tindrán entrada franca en tots los balls.

—De Santa Coloma de Cervelló, escriuen á La Renaixensa: Lo Sometent d' aquest poble pot estar més que joyós dels fruys de sa iniciativa en lo que respecta á les faxes porta-escopetes catalanes. He tingut ocasió de veure una porció de cartes de tot lo Principat adherintse á sa noble actitud, y aplaudint especialment les sensates declaracions que feu públiques darrerament La Renaixensa al sollicitar respectuosament de la Comissió Organitzadora que acceptés al menys la co-oficialitat de les insignies catalana y castellana. Ademés, plouhen encárrechs de faxes sobre la Comissió d' aquí, y per ells quasi s' pot assegurar l' éxit de la cosa. En les Comarques d' Olot, Costa de Llevant, Pla de Bages, Vallés y altres, tenen les insignies catalanes gran acceptació.

Are, dintre de pochos dies, quan haja passat ja temps suficient pera que la Direcció del Sometent puga resoldre l' conflicte conforme á justicia, se presentarán les noves faxes á la Comandancia pera que les sellin, si axis han acordat ferho, ó pera que les rebutjin en cas contrari. De totes maneres, á últims de la setmana entrant, tant ab selló com sense, comensarán á servirse les demandes fetes, puig es resolució que tothou abona la de considerar que estém en perfecte dret d' usarles fins en les Revistes reglamentaries del Sometent, per alló de que les faxes castellanes no han sigut imposades, sino recomenades per la Direcció.

—S' está posant una bomba en lo pou públich de la Pujada de S. Feliu, ab lo qual los vehíns guanyarán en comoditat y dita Pujada en bon aspecte, desaparexent lo pou qu' embarrasava l' acera de la banda del jardí de l' Institut.

—S' ha dexat de publicar á Girona lo periódich republicá La Provincia.

—Acaba de publicarse l' Compendi de la Doctrina Catalanista, degut á la ploma dels entusiastes jóves escriptors Enrich Prat de la Riba y Pere Montanyola, que fou premiat en lo Concurs Regionalista obert pel benemérit Centre Catalá de Sabadell, que tantes probes de patriotisme té donades, y aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista que formava part del Jurat d' aquell Certámen.

Es un treball destinat á arriyar als més amagats llugarés de Catalunya y á revifar arrén l' esperit patriótic, quina lectura recomaném á nostres llegidors. Lo Centre Catalá esmentat ne fá una gran tirada económica que s' vendrá á deu céntims l' exemplar.

—S' han celebrat á Casa la Ciutat varis reunions d' industrials pera tractar de les festes que s' hagin de fer les vinentes fires. La concurrència ha estat numerosa y s' ha nomenat una comissió al objecte de reunir fondos.

—Sis son los aspirants á la plassa de professor de l' Escola menor de Belles Arts de Sant Feliu de Guíxols, últimament creada per la Diputació Provincial. Are sols falta que l' espressaada Corporació esculli al més apte y al de més mérits. De totes maneres, som de parer que lo millor hauria sigut donarla per oposicions.

—FESTES MAJORS DE LA COMARCA.—Die 22, Caldes de Malavella y Sant Mori. Die 23, Las Planas y Vidrà. Die 24, Besalú y Sta. Coloma de Farnés. Die 26, Espinellá. Die 27, Caixás, Sils y Vilopriu.

—Fires: Die 23, Cassá de la Selva.

VARIETATS

Una Carta del Comte de París

Paris lo 4 de febrer de 1886.

Senyor:

M' unexo de tot cor á l' idea qu' inspira als amichs y admiradors de En Frederick Mistral. Jo vos demano que m' inscribiu per cinch cents franchs á la lista de subs-

cripeió dirigida á oferirli son bust en bronzo. Tinch una satisfacció en poder pendre part á n' aquest homenatge tributat al gran poeta y á l' illustre gramátich, á qui s' pot calificar de restaurador de l' hermosa y vella llengua provençal.

Nosaltres, francesos de la llengua de oil, hem de mostrar als nostres compatriotes del mitjorn l' estima que ns merexen llurs esforços pera retornar son antich esplendor á una llengua clásica veritablement nacional, y quina influencia, estenentse més enllá de nostres fronteres, fá del Mitgdie de França lo centre intelectual d' una estensa regió mediterránea.

Vos escrich aquestes ratlles, al sortir d' una bella sessió de l' Academia francesa, y no m' puch estar de dir quin gust tindria en poder concórrer un jorn á la recepció de l' autr de Mireya, de Nerto y del diccioniari provençal per part de la companyia qu' acull en sos rengles á totes nostres ilustracions literaries.

Tinguén, senyor, la seguretat de mos bens sincers sentiments.

FELIP, COMTE DE PARÍS.

Al Senyor Seotius Michel, president de la Societat dels felibres de París.

(De L' Aioli d' Avinyó.)

Secció Literaria.

IDILI (I)

Lema: Dos crepuscòis.

En apartat recó d' hermosa costa hi ha una caseta blanca, blanca com floch de nèu; lo mar s' hi acostava pera besarla amorosit, puig tanca un cor enamorat que li confia sos pesars, sos anhels, sa melangia; L' aytal caseta un paradís ne fóra, si fonda malaltia

no hagués ferit, traydora, al jóve mariner que viu en ella al costat de sa mare pobre y vella que, nit y dia, al contemplarlo, plora. Mes ¡Déu es bó lo cor que l' mai rosega viu encar' per l' amor, amor qu' inflama lo pur alé d' una garbosa nina que, com vestal divina,

manté del foch la benhaurada flama. N' es pura com lo sol y, en sa mirada hi ha tot un mar d' angélicas carícias about béu, assedegada, aquella anima trista, enamorada, inmensos goigs y virginals delícias.

¡Ah! ¡quantas voltas l' eco entre las rocas las parantas d' amor d' abdaas bocas repetí ab gréu frisansa, com si fós clam d' una anima perduda que, per l' espay, morintse d' anyoransa, cerqués sens tréva altra anima volguda!

¡Quantas voltas la nit los sorprenia acostadets ab dós vora las onas y sobre ells extenia

son brillant pabelió rublert d' estrellas, notas d' un himne etern que al cor domina escrit ab tinta d' or per ma divina! Mes ¡ay! tots aquells somnis de dolcesa, ab aquellas il·lusions encisadoras són avuy ombras de mortal tristesa, fullas secas que 's arbres abandonan, astres cayguis qu' en mitj l' espay se fonan.

L' anba gentil, ab sos ditets de rosa, del tebi Orient descorra la cortina y sa claror dubtesa l' inméns palau del deu Neptú il·lumina. Yx de la costa un agradós oratje perfumat per las flors de l' alta serra y l' rehinós olor del pi salvatge... ¡bes matinal qu' envia al céu la terra! En son lilt de colós la mar desperta y sas onas humils pól vent rissadas corren enjogassadas

(1) Composició premiada ab la Flor Natural en lo Certámen Literari d' Olot, celebrat aquest any.

donantse l' una á l' altre l' crit d' «¡Alerta!». Al lluny del lluny, en l' arquejada ratlla, las barcas pescadoras ab sas velas, del monstre altívor en la corva espallla, deixan blancas estelas y semblan papallonas argentinas gronxantse en flor de fullas gegantinas.

Sentat prop la finestra ab sa estimada está lo pescador que ab la mirada, perseguix una sombra en lo infinit, y, quan la brisa á son cntórn sospira, l' ayre puríssim del matí respira, ¡l' ayre puríssim que li alenta l' pit!

Só jóve, joh, amor méu! pero ben prompto, vindrá la mort á demanarme compte de las pocas jornadas qu' he viscut; clavará en lo meu cor sos aguts glavis, besará ab los séus llabis los meus llabis y s' obrirá á mos peus un atahut. Molt prompto moriré, dintre mí sereto un buyt estrany y solzament alento pel dós escalf del teu intens amor...

¡No ploras, ángel méu, mas amarguras? ¡Ay foil de mí! las fondas desventuras no s' ploran ab los ulls sinó ab lo cor!

Quan á la llum jo tanqui las parpellas, tú y ma maretta posareu en ellas un tendre bés ab amorós anhel; mon anima empendrá forta volada esperant de la vostra l' arribada en l' esplendent llindar del ample cel.

Quan lo crepuscol matíner brillava y daurada corona al mon cenyia, lo pobre pescador, en l' agonía, lo nom de sa maretta y l' nom de sa estimada pronunciava...

En lo fons ¡ay! d' aquella cambra estreta, per l' amor benehida, s' apagava l' crepuscol d' una vida. Mentres lo sol en los cristalls somreya d' aquella mitj faneada finestreta, enviantli l' primer raig com cada día pera endolcir sa fonda melangia, ¡lo mirava l' malalt; però no l' veyal

De la platja, entre tant, tot á la vora, gronxantse en sa barqueta pescadora alguns companys del mort, ab alegría, entonavan ayrosa barcarola que, fendint los espays, se confonia ab lo crit anguniós de la campana que als vius pregaria, ab dalé, demana per l' esperit que vers lo cel ne vola ¡publert d' amor y plé de fé cristiana!

SALVADOR ALBERT.

Sant Feliu de Guíxols.

Secció Religiosa.

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 22.—S. Maurici y es. mr.—Tempores.—De juni.—Ordres.—(I. B.) Sol en Libra.—TARDOR.

Quart menguant á les 12 h. 19 minuts de la tarde, en Géminis.—Bon temps.

Diumenge, 23.—XIX. Sta. Tecla, vg. y mr. y s. Lino p. mr.

Dillans, 24.—NTRA. SRA. DE LA MERCÉ y lo bto. Dalman Monner ef.—Abs. gen. en la Mercé.—(X en lo bisbat de Barcelona.)

Difars, 25.—Sta. Maria de Cervelló (v. del Socós.)

Dimecres, 26.—S. Cebriá mr. y sta. Justina vg. y mr.

Dijous, 27.—Sts. Cosme y Damiá germs. mrs. y Adolfo mr.

Divendres, 28.—S. Wenceslao mr. y lo bto. Simon de Rojas c.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l' iglesia de les Bernardes. Demá comensarán en l' iglesia de Sant Feliu.

Establiment tipográfic del DIARIO DE GERONA. Pujada de Sant Feliu, núm. 3.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

Table with columns for ESPECIES, MESURES, La Bisbal, Gerona, Olot, St. Coloma de Farnés, Banyoles, Cassá de la Selva, Figueres. Rows list various goods like Blat, Mastay, Ordí, Ségol, Civada, Bessas, Mill, Panis, Blat de moro, Fajol, Llobins, Fabas, Fabó, Fassols, Monjetas, Vellanas, Nous, Castanyas, Trumfes, Ous with their respective prices in Ptas.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

UNIÓ CATALANISTA

CELEBRADA A MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892.

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ells s'hi pronunciaren y llegiren, y las Bases definitivament aprobadas para la **Constitució regional catalana**, se ven al preu de **dos pessetes** en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l'Argenteria, **Gerona**.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba a totes horas un assortit complet de baguls folrats, de totes mides, des de l'infim preu de cinch pessetas en amunt. S'envian a domicili. Dirigirse a **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

ESTABLIMENT

TERÁPICH-SULFURÓS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

Y

D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspe, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfono, 301
BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avensos moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat a:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfuroses de totes classes (anémies, nervosis, gastralgies, reumatisme, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banyos comuns, sulfurosos, medicinals.—Banyos russos.—Bany turch.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nítrógeno, atmosferes creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crónichs, tisis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Que consta de:

- Aygues sulfuroses pera beguda, semblants a les de la Puda, Archena, Betelú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, escrófula, etc.)
- Pulverisacions sulfuroses (Angina é irritacions herpètiques del canyó, faringitis, bronquitis, etc.)
- Baus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crónichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites Aygues sulfuroses de Barcelona—se usan ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellades.

Massoterapia

local y general (girades, torçedures, fractures, reumatisme, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cróniques y nervioses, per lo Director **DR. PUIGCARBÓ**, de les 11 del matí a la 1 de tarde y de 5 a 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoterápica, **DR. BASSOLS Y PRIM**, de 10 a 12 del matí y de 6 a 7 de la tarde.

Establiment de Don Pere Prunell

S'hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demás articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltas de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè a més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24

GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantànea

JOAN GRIVÈ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il-luminació per gas y petroli.

Serveys complets de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, a preus limitadissims.

Curació de malalties de la boca.—Empastes, Orificacions.—Extraccions sense dolor. Dentadures artificials.

AUDOUARD-DENTISTA.

Ab títol de la Facultat de medicina de Madrid

Forsa, 1, primer GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Plasa de la Constitució, número 13

GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

OBRAS

DE

Don Carles Bosch de la Trinxeria

Recorts d' un excursionista	4	Ptes.
Plá y montanya	3	»
L' hereu Noradell	3	»
De ma cullita	2'50	»
Montalbá	3	»
L' hereu Subirá	3	»
Tardanias	2'50	»

Acaba de publicarse

Lena . . . . . 4 »

Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—GERONA.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims a 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

LO GERONÈS

Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona.	1	pesseta	trimestre.
Fora.	1'25	idem	idem.
Extranger . . .	1'50	idem	idem.

Un número sol. 10 céntims.

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS

Especialitat en trajes pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema's fan las moltas a preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M.^A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens. Especialitat pera 'l que s'encarregui expressament